

telà, h kateremu sploh spadajo; obstanek deležev take vrste ali kosov občinskega pašnika se mora ohraniti kot samostojna nepremičnina, to tembolj, ker so na navedenih nepremičninah navadno različna bremena ali različnosti v lastinskemu listu.

Valentin Preširen.

Motenje v mirni posesti.

I.

(Pri prepirih zavoljo privatnih vodá ni vselej kompetentna politična oblast. Stroški, ki so se nabrali vsled zastopnikóve intervencije pri izpraševanji prič, niso „potrebni“.)

Gospod J. G., lastnik fužin v Spodnjih Železnikah, je s tožbo de praes. 14. septembra 1877, št. 4862, proti J. D., mlinarju v Spodnjih Železnikah prosil za razsodbo:

Fužinam v Spodnjih Železnikah pristoji zadnja faktična posest do mirne porabe vode iz Sorine struge pri Spodnjih Železnikah; toženi je fužine v tej posesti s tem motil, da je 19. avgusta 1877 v tistem času, ko se je na fužinah delalo, vodo izpustil iz fužinskega žleba; obsojen je torej, da pripozna to posest, in da se mora izdržati vsakega prihodnjega motenja. Tudi je dolžan pod eksekucijo tožniku v 14. dneh povrniti tožne stroške.

Z razsodbo od 30. decembra 1877, št. 6895, je c. kr. okrajna sodnija loška spoznala, kakor se je prosilo v tožbi.

Razlogi prvega sodnika. Vsled §. 5. cesarske naredbe od 27. oktobra 1848, št. 12. drž. zak. mora se v pravadah zavoljo motenja v mirni posesti ozir jemati jedino le na zadnjo faktično posest. V tem slučaju odločilna je tedaj fužinam v Spodnjih Železnikah pristojéča posest do mirne porabe vode iz Sorine struge pri Spodnjih Železnikah. Priče so potrdile, da so fužine do 19. avgusta 1877 jez, v predloženem risu s črko b zaznamovani, z zatvornico c, kakor tudi po žlebu d napeljana vodo vedno in mirno posedovale, in da ni nikdo brez dovoljenja fužin zatvornice odpreti smel.

Na drugej strani pa ni ne jedna priča potrdila, da je toženi že jedenkrat, o svetem Jakobu 1876 l. odprl omenjeno zatvornico.

Ker je torej dokazano, da je tožnik v mirni posesti; in ker ni dokazano, da je toženi zatvornico odperati smel po svojej volji, kakor on trdi, ker po §. 339. o. d. z. nikdo ni opravičen tuje posesti kaliti; in ker je toženi obstal, da je zatvornico c dne 19. avgusta 1877 ob 10¹/₂ uri zvečer samolastno odprl, oziroma odpreti dal, tako, da so drugi dan fužine zavoljo pomanjkanja vode stati morale; ker je po §. 24. zakona od 16. maja 1874, št. 69 drž. zak. v tožbi propadla stranka potrebne tožne stroške povrniti zavezana, in ker se stroški, ki so narasli vsled tega, da je tožnikov zastopnik interveniral pri zaslišanji prič, kot potrebni spoznati ne morejo, tako se je rabsodilo, kakor je prosila tožba. Stroški, ki so se nabrali vsled intervencije zastopnika pri zaslišanji prič, pa se tožniku niso prisodili.

Po rekurzu obeh strank je c. kr. nadsodnija v Gradci z odločbo od 21. decembra 1878. leta, št. 2002, rabsodbo prvega sodnika uničila, ter izrekla, da sodnija v tej stvari ni kompetentna soditi.

Razlogi družega sodnika. Vsled visocega justičnega ministra ukaza od 7. julija 1860, št. 172 drž. zak. so o tožbah zavoljo motenja posesti pri povodnjih stavbah kompetentne soditi politične oblasti. Poraba tekočih privatnih vodá je po §. 10. zakona od 30. maja 1869, št. 93 drž. zak. omejena po pravicah sodeležnikov. V tem slučaju suče se pravda krog porabe privatnega, iz Sore izpeljanega vodotoka, to je, krog žleba d v predloženem risu. Ker sta obe stranki za svoje povodnje stavbe vodo iz tega žleba porabiti opravičeni, ker se o načinu te porabe vsled zakonitih zapoved in posebno vsled zakona za Kranjsko od 15. maja 1872, št. 16. deželnega zak. obravnavati mora pred politično oblastjo, ker se tedaj tudi v tem slučaju kolizija, katera je nastala vsled tega, da obe stranki zatvornico po potrebi svoje stavbe in brez ozira na druge okoliščine odperati, zaperati in regulirati hočeti, poravnati sme samo po političnej oblasti, spoznati se je moralo, da ta sodnija ni kompetentna soditi v predstoječem prepiru. Ob jednom se je c. kr. okrajnej sodniji naložilo, da naj odstopi akte na kompetentno politično oblast.

Po tožnikovem revizijskem rekurzu je c. kr. najvišji sodnijski dvor z določbo od 7. maja 1878, št. 5284, nadsodnijsko odločbo pokončal, ter nadsodniji naložil, da naj sodbo in merito izreče.

Razlogi najvišjega sodnika. Tožnik trdi, da ima toženi sicer pravico, vodo iz žleba d v Soro izpuščati pri zatvornici c, to pa samo tedaj, če se v fužinah ne dela, in če je poprej dobil dovoljenje pri fužinskej direkciji. Dalje trdi tožnik, da je toženi dne 19. avgusta 1877 vzlic prepovedi direkcije vodo izpustil, tako, da se je moralo na fužinah delo ustaviti. Na justičnega ministra naredbo od 7. julija 1860, št. 172 drž. zak. se torej v tem slučaju sklicevati ne da, ker se ni motilo delo v povodnji stavbi vsled sprememb pri vodotoku. Tudi na deželni zakon od 15. maja 1872, št. 16 dež. zak., se ozir jemati ne sme, ker se stvar suče jedino le krog posestnih razmer, ki so v prepiru mej osobami, mej sabo v privatnopravnih razmerah stoječimi.

Vsled te odločbe je potem c. kr. nadsodnja v Gradci apelacijska rekurza obeh strank z odločbo od 23. maja 1878, št. 5335 odbila, ter prvosodnijski odlok popolnoma potrdila.

Razlogi: V tem posesorijalnem prepiru rešiti se mora samo vprašanje, je li toženi s tem, da je dne 19. avgusta 1877 vodo pri zatvornici c iz žleba d spustil v Soro, motil fužine v mirni posesti do porabe vode iz žleba d. Tožnik je po svojih pričah dokazal, da do sedaj zatvornice c nikdo brez tožnikovega dovoljenja odperati ni smel. Priče so dalje dokazale, da toženi ni samo pri direkciji oglasil, da hoče zatvornico odpreti, temveč, da je tudi v zadnjem slučaju poprosil, da naj se mu dovoli, da sme odpreti zatvornico. Po §. 13. cesarske naredbe od 27. oktobra 1849. leta prepuščeno je sodniku določiti, koliko in katere priče da naj se zaslišijo. Izpovedbe zaslišanih prič pa so zadnjo faktično posest fužin in oziroma tožnika popolnoma dokazale. Toženega zahtevi, da bi se priče o tem zaslišala, da je on mej letom 1875 in 1876 brez dovoljenja fužinske direkcije vodo spuščal, pa se po pravici ni vstreglo, ker ni dokazal, da se je v istih letih delalo na fužinah in da se je moralo delo vsled po njem spuščeno vode tudi takrat ustaviti.

Po §. 19. zakona od 16. maja 1874 je strankam v istini dovoljeno, prihajati k izpraševanju prič; ali na drugej strani pa je ravno v §. 24. tudi izrečeno, da je v pravdi propadla stranka nasprotniku samo potrebne stroške povrniti zavezana. Stroški, ki so vsled zastopnikove intervencije narasli, pa se ne vidijo kot potrebni, ker je bil fužinski direktor pri izpraševanju sam navzočen, in ker bi se bila lahko tudi pismena vprašanja doposlala.

II.

(Najvišjega sodnijskega dvora določba od 13. aprila 1880. leta, št. 4052, s katero se je potrdil po nadsodnijskeji odločbi od 14. januarja 1880, št. 433 odstranjeni razsodni odlok c. kr. okrajne sodnije v Gorenji Radgoni od 20. oktobra 1879, št. 3349.)

V občini kapeljskeji ni politično dovoljenih sejmov, pač pa prihaja k velikim mešam (Concurrenzlage) vsako leto trikrat, in sicer prvo nedeljo po Velikej noči, magdalensko nedeljo (meseca julija) in praznik Marije-imenski dosti prodajalcev, ki na prostoru okolo kapeljske cerkve (katastralne občine kapeljske parc. št. 690.) svoja prodajališča poslavlajo in tam svojo robo prodajajo.

Od teh prodajalcev je župuik kapeljski v imenu cerkve kapeljske vsakekrati stalnino (Standgeld) pobiral, in sicer: Opirajo se na to, da mu jo neki občinski sklep kapeljske občine leta 1854. to (namreč pobiranje stalnine) in pa tudi ves hasek omenjenega prostora za cerkev prepustil, kateri hasek se iz paše in košnje tega prostora dobi.

Le-ta prostor pa je pri davkariji Radgonskeji kot nerodoviten takó, kakor vse ceste in javni prostori, kapeljske občine pripisan.

To je napotilo kapeljskega župana k naslednjemu ravnanju; On vpraša ljutomerskega okrajnega glavarja, je-li sme cerkev ali občina kapeljska od prodajalcev omenjeno stalnino pobirati, in ko ljutomerski okrajni glavar, župnika kapeljskega, za njegovo pravo k temu ne vprašaje, občini to pravico ustmeno prisodi, prežene župan kapeljski z dvema občinskima svetovalcema, v slučajni navzočnosti jednega žandarma, na Magdalensko nedeljo (20. julija 1879) župnikove, stalnino pobirajoče odposlance, in pobere v imenu občine kapeljske od vseh prodajalcev stalnino, potem ko so se župnikovi odposlanci, glede na navzočnost žandarma in uvaževaje županovo avtoriteto z ugovorom proti županovemu ukazu umeknili. Tudi je župan kapeljski, od župnika kapeljskega glede njegovega postopanja poprašan, temu daljno pobiranje še posebej prepovedal in izjavil, da hoče v imenu svoje občine za naprej stalnino pobirati, katerej prepovedi se pa župnik ni udal.

Mej Magdalensko nedeljo (20. julijem 1879) in Ime-Marijinim praznikom (14 septembrom 1879) je župnik na omenjenem prostoru

krave pasti in travo kositi ukazal, torej hasek jemal, in je tudi na Ime-Marijin praznik po svojih odposlancih v imenu cerkve kapeljske od prodajalcev na omenjenem prostoru stalnino pobirati hotel, ali od županovih odposlancev, ki so za občino kapeljsko stalnino že pobirali, kakor na Magdalensko nedeljo, tudi zdaj pregnan bil. —

Vsled tega vloži kapeljski župnik z dvema od cerkvene občine kapeljske voljenima zastopnikoma cerkvenega premoženja v imenu cerkve Kapeljske tožbo proti občini kapeljskeji zavoljo motenja cerkvene posesti glede parcele šte. 690. pri okrajnej sodniji Gorenje Radgonski in prosi naj se po končaneji obravnavi spozna:

Občina kapeljska ima pripoznati: cerkev kapeljska je v faktičneji posesti parcele šte. 690 katastralne občine kapeljske; občina kapeljska je torej stem, da je 14. septembra 1879 povdarjaje svojo uradno oblast cerkvenemu kapeljskemu predstojništvu pobiranje stalnine na parc. šte. 690 kat. obč. kapeljske zabranila, in to stalnino sama za se pobrala, cerkev kapeljsko v njeneji posesti parc. šte. 690 kat. obč. kapeljske motila; ona se ima torej v prihodnje pod globo 25 gld. za vsak posamezen slučaj, vsakojakega motenja te posesti izdržati itd.

Sodnija Gorenje Radgonska je po končaneji obravnavi, — v katereji županijsko predstojništvo ni oporekalo, da se je kapeljska cerkev od leta 1854. ne le vseh s parcelo šte. 690. zvezanih posestnih pravic nemoteno posluževala, ampak tudi po 20. julija 1879. izvršenem motenji parcelo do 14. septembra 1879 nemoteno uživala, in samo izreklo, da je cerkvi in oziroma njenim organom dne 14. septembra 1879. pobiranje stalnine zabranilo; pač pa ugovarjalo, da je tožba prepozno vložena, ker bi se bila že skrajno 30 dnij po prvem motenji (dne 27. julija 1879 izvršenim) ne pa še le po drugem motenji (dne 14. septembra 1879 izvršenim) vložiti imela, in je torej tožbena pravica zastarana, — in po zašlišanji prič in prostornem ogledu z razsodnim odlokom od 20. oktobra 1879, šte. 3349 v smislu tožbinem spoznala. Razlogi: Glede na to, da se po §. 5. ces. uk. od 27. oktobra 1849, d. z. šte. 12. pri obravnavi o motenji posesti v „*possessorio summarissimo*“ jedino le pretres in dokaz dogodka zadnje faktične posesti in izvršenega motenja uvažuje, glede na to, da tožena občina že sama ne oporeka, da se je kapeljska cerkev od leta 1854. ne le vseh z

parcelo 690. zvezanih posestnih pravic nemoteno do 29. julija 1879, ampak tudi po 20. juliju 1879 do 14. septembra 1879 nemoteno posluževala, in torej po dne 20. julija 1879 izvršenem motenji zopet v polno in ne kaljeno posest parcele 690. uvedla, in v tej in takošnej posesti do 14. septembra 1879 ostala; gledé na to, da priča A. potrdi, da je dekla župnikova, ki je predstojnik cerkvenega premoženja, mej 20. julijom in 14. septembrom 1879 župnikove krave na parceli šte. 690 pasla, — da priča B. potrdi, da se je v istem času za župnika ravno tam kosilo, — da priča C. potrdi, da se je oboje od župnika in oziroma od njegovih slug po njegovem ukazu zgodilo, gledé na to, da je s tem dokazano, da je cerkev po svojem zastopništvu v osobi gosp. župnika v zadnjem in nemoteni posesti parcele 690 do 14. septembra 1879 bila; — gledè dalje na to, da tožena občina sama pripozna, da je cerkvi kapeljski, in oziroma njenim organom dne 14. septembra 1879 pobiranje stalnine zabranila, in gledé na to, da stalnini, ker v Kapelah sejmovi, značaj sejmovinske davščine manjka, in da torej stalnina posestniku zemlje, na katerej se pobira, kot odškodnina za porabo zemljišča pristaja, je bilo zabranjenje cerkvenih organov v pobiranju stalnine od strani občine seganje v cerkvena posestna prava do parcele 690., torej dejanje, ki je involviralo motenje posesti.

V svojem rekurzu proti prvosodnijskemu razsodnemu odloku naglašuje tožena občina: 1. Inkompetenco sodnije, povdarjaje, da spada cela reč pred politično oblast, posebno še zavoljo tega, ker je parcela 690. v katastru občini pripisana kot nerodovitna zemlja, in 2. zastaranje tožbene pravice, ker je v tej reči gledati samo in jedino le na pobiranje stalnine, katero jedino si je občina prilastovala, ne pa tudi na drug hasek iz parcele šte. 690. Odločilen je torej prvi dne 20. julija 1879 storjeni občinski korak, ne pa še le drugi dne 14. septembra 1879; od 20. julija do 29. septembra (dne vlozbe tožbe) pa je več nego 30 dnij preteklo, se ima tožbina prošnja odbiti.

Nadsodnija graška je z odločbo od 14. januarja 1880, šte. 533 rekurz pripustila, in tožnico ž njenim zahtevanjem odbila. Razlogi: Glede na to, da tožbi prezentirane dne 29. septembra 1879, šte. 3208 ni predmet motenje posesti glede parcele 690. v Kapelah, temveč motenje v posesti prejema stalnine od prodajalčev za porabo parcele šte. 690. glede na to, da je tožnica v izvrševanju tega

prava, kakor sama pravi, po toženej občini že 20. julija 1879 motena bila, in da je pri tem motenji, brez tožbe zoper toženo občino ostalo; glede na to, da torej tožnica dne 14. septembra 1879 pri zopetnem motenji v izvrševanji tega prava ni več v posesti tega prava bila, ker si ga je tožena občina s tem, da je tožnici pobiranje stalnine prepovedala, pridobila, (§. 313. o. d. z.), bila je tedaj tožba, očitvidno prepozno vložena (§. 2. ces. uk. dne 27. 10. 1849, šte. 12 drž. zak.)

Na dosojni rekurz tožnice pa je najviša sodnija z določbo od 13. aprila 1880, šte. 4052, popraviljevalno odločbo nadsodnijsko premenivši prvo-sodnijski razsodni odlok zopet v moč dejala in sicer iz naslednjih uzrokov:

Ne trdi se, da bi bilo pobiranje stalnine od prodajališč, na parceli šte. 690. prilikom tako imenovanih velikih meš postavljenih, samo za-se obstoječe pravo, in da bi kot tako bilo del cerkvenega premoženja; pač pa se opisuje to pobiranje kot od sedanjega posestnika cerkvene prebende uživana posebna raba oziroma odškodnina za dovoljeno postavljanje prodajališč, čemer tudi tožena občina ne oporeka. Takoršno lastnost teh stalnin potrjuje tudi pismo graške namestnije od 6. januarja 1880, šte. 80, ki izjavlja, da kapeljski sejmi sicer že izdavna obstoje in se trpijo da pa nikakoršnega privilegija nimajo, torej se tudi sejmom prištevati ne morejo, tako da se tudi stalnina le kot najemščina za prostor, nikakor pa ne kot sejmna v smislu §. 60. obrtn. red. smatrati ima. — Če se tedaj uvažuje, da tožena občina tožnično posest omenjene parcele izrečno in sicer stem pripozna, da je tožeče cerkveno predstojništvo, posestne pravice do 14. septembra 1879 izvrševalo, če se pomisli, da je zabranjenje posesti, v katerem koli načinu rečne porabe, tedaj v tem slučaju, v pobiranji najemščinskih svot za dovoljeno postavljanje prodajališč, nedvomno motenje v posesti reči same na sebi; če se še konečno premisli, da je cerkveno predstojništvo po 20. juliji 1879 do zadnjega časa pred vložanjem tožbe redno hasek iz ozemlja jemalo, se tudi prepovedi, da ne sme pobirati stalnine, ni udalo, temveč pri dne 14. septembra 1879 njemu danej prvej priložnosti zopet pobiranje (stalnine) po svojih odposlancih poskusilo, tako se ne more trditi, da je cerkveno predstojništvo faktično posest omenjenega prava do pobiranja (stalnine) popustilo, in da je kapeljska občina ono

pravo v posest vzela, ker to pravo kakor omenjeno, ni za se obstoječe prejemno pravo, temveč se mora spoznati kot posestniku ozemlja pristujoča odškodnina za časno porabo zemlje. Dne 29. septembra 1879 vložena tožba zavoljo motenja posesti ni bila torej nikakor prepozna vložena. —

B. N . . . k.

Slovenščina pred sodnijo.

I.

Vzajemno-zavarovalna banka „Slavija“ v Pragi je pri c. kr. mest. del. okrajni sodniji ljubljanski vložila slovensko prošnjo za vknjižbo eksekutivne zastavne pravice na posestvo dolžnika, ki stanuje v okraji loškem.

Sodnija v Ljubljani je s slovenskim odlokom od 11. maja 1880, št. 10322, prošnji vstregla, ter poprosila c. kr. okrajno sodnijo v Loki, da bi dovoljeno vknjižbo v svojej zemljiščne knjigi izvršila. Ali loška okrajna sodnija tega storiti ni hotela, ter se izgovarjala, da je zemljiška knjiga v Loki samo nemška.

C. kr. mest. del. okrajna sodnija je potem slovenski svoj odlok uničila, ter izdala novega in sicer v nemškem jeziku. Proti temu odloku se je banka „Slavija“ pritožila na c. kr. nadsodnijo v Gradci. Leta pa je z odločbo od 6. oktobra 1880, št. 11095 rekurz odbila. Nadsodnijski intimat se glasi:

Po rekurzu vzajemno-zavarovalne banke „Slavije“ proti tukajšnjemu odloku od 16. julija 1880, št. 15709, s katerim odlokom se je v eksekucijskej zadevi pritožnice proti Matiju Jerebu v slovenskem jeziku sostavljena prošnja za eksekutivno zastavno pravico rešila v nemškem jeziku, je visoka c. kr. nadsodnija v Gradci, gledé na to, da justičnega ministra naredba od 15. marca 1862, št. 865, s katero se je raba slovenskega jezika tistim sodnijam te nadsodnije, v katerih okrožji prebivajo Slovenci, naložila, razločuje slučaje, v katerih je raba slovenskega jezika predpisana, od tistih, v katerih je raba tega jezika samo dovoljena; gledé na to, da se iz navedenega načina, v katerem so slučaji naštetih kakor tudi iz besed justičnega ministra naredbe od 5. septembra 1867, št. 8636 in 9396, katera je sodnijam v kronovini kranjskej ukazala,